

בקונצרט. כאבי בטן

השעה היתה חמש לפנות בוקר. האשה שחורת השער, בעלת העינים הירוקות הגדולות התעוררה מסיטוטה. סופת שלג היתה חוללה בחוץ, אך בחדר הגדול של בית החולים בשטוקהולם שרר חום ללא גשוא. האחות, צעירה שבדיה, בעלת מבנה גוף אתלטי, עמדה בצד, מילאה חלק בתפקידה של כל אחות: היא האזינה לדבריה של החולה, ניסתה להבין את הדברים, אך לא הצליחה. החולה דיברה בשפה בלתי מוכרת — שפת ארץ אסיאתית רחוקה. מלים בודדות בלבד הוננו: רחמינוב, וודיאוו — מינור...

פנינה זלצמן אינה יודעת לשם מה נאמה דוקה על רחמינוב בבית חולים בשטוקהולם. אמנם לפנינה יחס אוהד לקומפוזיטור הרוסי, אך מדוע דוקה רחמינוב? יכול להיות, כי השלג וקור הצפון הם, שהביאו אל תהיכרותה את המוסיקה והדמות העצבנית והעצבניים של סרגיי (רחמינוב) הגדול. הבר אירע בקונצרט מפואר, רב רושם, עם תזמורת שטוקהולם, שלאחריו כתב גדול המבקר המוסיקליים בבירת שבדיה: "הפ סנתרנית מושלמת ביותר, כל ליבה ומאודה השקועה באינטרפרטציה... תענוג לשמוע." אולם בשעה שחושבי שטוקהולם קראו את הבקורת על נגינת יצירת שומן, הרהרה הפסנתרנית ברחמינוב... בשעת הנגינה חשה ואחרי הסיום קיבלה, מברקים, פרחים, טלפון גים. משם נסעה לבית חולים.

כעבור שבועיים ישבה שוב פנינה זלצמן ליד הפסנתר, ערב ערב, בכל פעם בעיר או בארץ אחרת של סקנדינביה הקרה. בסך הכל כמה עשרות קונצרטים, שהוכתרו בהצלחה רבה, שעליהם אומרת הפסנתרנית: "הסיפוק

קלאודיו אראו

בן השאר, פרסומת

הגדול ביותר בקריירה המוסיקלית שלי. התוצאות הממשיות: הזמנות לרוב לקונצרט טים למינויים בעונה הבאה בכל ארצות סקנדינביה.

הסקנדינבים העריכו את פנינה התל-אביבית, כראוי, העריכוה יותר מאשר השול-טים במוסיקה בתל אביב עצמה. משום מה לא ראינו בתל אביב את פנינה זלצמן על במה התזמורת הלהיטמונית במשך שנים. אך הקהל המוסיקלי לא שכחה. טרם צאתה את הארץ, לפני כשלושה חודשים, ערכה שני רסיטלים במוזיאון תל אביב; הכרטיסים אולו תוך שעותיים. יומיים אחרי כן יצאה פנינה לסיור. רב היה חשקה להעצור לזמן מה בבירות עולם, אך הדבר לא עלה בידה, מאחר שסכום הפעילים שקיבלה היה — המש לירות. על כן היתה צריכה ליהנות מן החיים רק בארצות שבהן הופיעה. עתה חורה פנינה זלצמן לתל אביב, כדי להתכונן ל...נסיעה הבאה.

הילד לא איכזב

לפני 38 שנה הקדישה הממשלה באחת מישיבותיה בסניגו, בירת צ'ילה, מספר דקות לענין תרבותי מסויים. הארץ היתה נתונה בזעזועים פוליטיים, אך זה לא הפריע לספל בנושא — נער בן 10, שהמורים למר-סיקה בסניגו גמרו עליו את ההלל, קבעו כי הוא גאון. צ'ילי דוקה לאנשי רוח, שפרסמו את שמה בעולם, קבעו המדינאים. אולי יעשה זאת הנער הזה. כדאי לתמוך בו. הם החליטו להעניק לו סטיפנדיה של 10 שנות לימוד רצופה בחוץ לארץ על חשבון המדינה, בחרו את התרבותית שבין הארצות בתקופה היא — גרמניה. הילד נסע לשם, למד בקונסרבטוריון המפורסם של שטרן, מורו הישיר היה ולטר קראוזה, תלמידו של

ליסט.

הילד לא אכזב את ממשלת צ'ילה. אמנם איש מאותם חברי הממשלה אינו יושב היום בקבינט, ויתכן שבני צ'ילי של היום אינם מכירים את שמותיהם. אך המוסיקאי, לעומת זאת, ידוע לכל בני צ'ילי הגאים בו. הוא ידוע לעולם כולו. היום, מקץ 38 שנים, הענין קה הממשלה לאותו נער פספורט דיפלומטי כאות הוקרה על שפירסם ועודנו מפרסם את שם מולדתו.

שם המוסיקאי הזה: קלאודיו אראו. אהדים מן המבקרים הגדולים רואים בו אחד משלשת גדולי הפורטו בפסנתר של היום. מבקרו של מנצ'סטר גרדיאן אף הרחיק לכת: "אפטר לראות באראו את הגדול שבין הגדולים."

את הופעתו הראשונה בארץ של קלאודיו אראו, כסוליסט עם התזמורת הישראלית בקונצרטו מס' 4 לבטהובן, אפשר לכנות "נצחון בסערה". מעטים הם, שניצחו את הקהל הישראלי בהופעתם הראשונה. מענין ביותר (אף בלתי מובן), שנגינתו של אראו הלהיבה במידה שהיה גם את המומחים וגם את הסובבים. בטרם הופיעו מאמרי המבקרים, כבר דיברו נשי תל-אביב במסיבות ה"קוקטייל" על "הפסנתרן הגהרן", הקדימו את המומחים בכינוי "פסנתרן גדול". בהגיעו לגיל 25, הפסיק אראו את הנגינה בפומבי. במשך מספר שנים "התרכו בתוכו, כדי להבין את אשר התרחש בו עד אז בתת ההכרה", כך היו דבריו.

אף על פי שבן צ'ילי זה מסוגל לנגן 76 ערבים, בלא לחזור בשנית על אף אחת מהיצירות, הרי המוסיקה הגדולה מצמצמת לדעתו, בחצי תריסר קומפוזיטורים. בכובן זה הרי הוא שמרני. לא כן סגנון הפרסומת שלו (כמובן, אין הוא אחראי לכך): בין השאר — שלט שגובוהו 5 מטרים, וזוהו 3 מטרים, הניצב ביוהנסבורג, ומכרזו על הופעתו: "התופעה המחשמלת — הסנסטיבה המוסיקלית של הקונטיננטים."

עד כה כבש אראו את כל הקונטיננטים פרט לאסיה. הופעתו בארץ מסמלה, איפוא, בקריירה שלו, סיכום מסע הנצחון בעולם. אראו עורך כ-150 קונצרטים מדי שנה בשנה, נוסע מארץ לארץ, אך לבו — במור לדתו. הוא נשאר פטריט צ'יליני, מבקר במולדתו אחת לשנתיים, כדי לערוך שם חמשה קונצרטים, להתראות עם אמו, אשתו ולדו.

לא בוגי-בוגי

על חווה איטורבי, "הפסנתרן האילי", נפל לפתע פתאום משבר קשה, לאחר שהופיע ברסיטל בקונצ'רטו הול. אחרי הפסקה של 6 שנים של הופעות בסרטים, הקלטת מוסיקה להמונים.

אולם הבמה הרצינית משכה את ליבו של חווה, הפסנתרן המבריק קטן הקומה, שהרכיב תכנית רצינית, כדי להפגין את המוסיקה הגדולה בפני קהל הבירה המוסיקלית העול-מית — ניו-יורק. אולם המבקרים כאילו נדברו ביניהם — קברו ברשימותיהם את איטורבי. הבקורת הרצינית באמריקה היתה בדעה אחרת מאשר מיליוני מעריצי איטורבי: הוא איננו רציני. הוא חייב לחפש את הגישה האחרת. זה אינו בוגי-בוגי, זה אינו הול-בוגי — אמרו המבקרים.

איטורבי, בן 55, נולד בוולוציה שבספרד, נהפסס בעולם בשנים האחרונות הודות לקולנוע. בעצם הוא הפופולרי ביותר שבין אנשי המוסיקה למיליונים. למולו הצטיין בכשרון המשחק — הדבר שפתח בפניו את השער לגן עדן, שעליו חולמים לשוא רבבות — הוליבוד.

אולם הוליבוד אינה אלא הוליבוד. יום אחד אמר ג'ו פסטרנקה, איש הוליבוד: "מה בנוגע למוסיקה להמונים, למשל בוגי-בוגי... בתחילה היסט איטורבי, אך הכסף הוא בש"בילי דבר גדול" — אמר והסכים. או החל איטורבי לנגן את בטהובן כמו את גרשווין, את ארמסטרונג בנוסח שומן; הוא עצמו, בעזרת הקלות הפנומנלית בפריטה על הפסנתר, שחונן בה, עורך אקרוביטיקה על ימין ועל שמאל. התוצאה: את איטורבי העריצו מיליוני צופי קולנוע, שלא שמעו פסנתרן אחר זולתו. מאה אלף דולר לשנה הכנסה מהקלטות בלבד, אלפי מכתבי אהבה — היו קיצורו של האמן.

איטורבי אהב כל זאת, הוא לא הרבה לחשוב, מי צודק בהערכתו: מיליונים צופי הקולנוע, או המעטים מבני המוסיקה. עתה הגיע איטורבי עד משרו. "אם באמת ארגיש, שאני אינו מעולה — אפסיק לנגן", אמר לידידו, אחרי הבקורת הקטלנית. אולם בינתיים חי חווה איטורבי בנחת, באחת הבתים המפוארים ביותר של בברלי היט, קליפורניה, מעבד שניגונים, נהגים, אך נוהג כמעט תמיד בעצמו בשש מכוניותיו, עורך נשפיות, מקבל מצבי רוח, ומשגע את קהל בתי הקולנוע בכל העולם.

סרטים

„טוראי חוזר הביתה“

הבמאי ג'ון (ענבי הזעם) פורד אינו מרבה להפיק קומדיות. לאחר כל העין מדברת (1935) התרכו בעיקר בסרטים בעלי גוון חב-רתי (דן הטב) וסרטי הרפתקאות (מרכבת הערבה). כיון שהוא מן הותיקים והמונסיים שבבמאי הוליווד, הריהו מנוסה ובטוח בכל הנוגע לקולנוע, יהיה אופי הסרט אשר יהיה. טוראי חוזר הביתה, לכן, הוא סרט שאין

פרנשו טון, צ'ארלס לוטון („האדם על מגדל אייפל“)

במוקם הפשע, פירורים

כלפי הזעיר-בורגנות. הדמויות מעוצבות יפה בידי השחקנים: ויליאם דימארטס הוא אביו של וילי, שהשתתף בקרבות במלחמה הראשונה — לבו מתפלץ למראה בנו השוהה בבית. קורין קאלבה, שהובאה מצרפת להיר ליבוד, משחקת במרץ רב את מנהיגת הפאר-טיזאנים הצרפתיים. אין היא מתבקשת להיר גים משהו מיוחד במינו, אבל את אשר נדרש מאתה, היא ממלאת בנאמנות. אבל גבוה מ-שכמו ומעלה דאן דילי: שחקן קומי ממד-רגה הראשונה, שכשרונו הושחת לא פעם בסרטים מוסיקליים חסרי ערך, המעצב את למותו של וילי בהצלחה.

בו מגרעות; אם מעלותיו אינן מרקיעות לשמים, הרי זה משום שאיש מאלה שהשתתפו בהקמתו, לא נתכוון לעשותו גדול. הוא משע-שע, מבדח — בזה מלא את תעודתו.

סיפור המעשה מקורי ביותר — המצאה קומית אמיתית: וילי קלאנס, צעיר אמרי-קאי, תושב עיר קטנה, מצליח להכנס ראשון ללשכת הגיוס המקומית, מיד לאחר מאורע פיירל הארבור. האיש מוכרז, בהתלהבות אמ-ריקאית אופינית במקרים כאלה, כמתגייס ה-ראשון של העיר.

לאחר תום תקופת האימונים שלו, בחיל האויר, הוא מוצב כשדה תעופה חדש, שהוקם ליד עיר מולדתו. העיר עורכת לכבודו חגיגות מפוארות, מאהלת הצלחות רבות בקרבות. אבל וילי לא נשלח אל מעבר לים — לחזית. הוא נשאר כשדה התעופה — לאמן טירונים. לאט לאט מתחילה נוכחותו בעיר לעורר את רוגגם ובוזם של התושבים, אשר בניהם לוקחים חלק בקרבות. אפילו אביו של וילי לוחם ותיק מן המלחמה הראשונה, אינו סובל את נוכחותו הכרונית של בנו בבית. הכל רואים בו משתמש במדים.

דאן דילי, קורין קאלבה

בדרך לחזית, הרפתקה

וילי אינו מקבל באהבה מצב זה. הוא משתדל לקבל העברה לחזית, אבל לשוא. מפקדיו אינם יכולים לותר עליו. לבסוף, כא-שר הצליח להגיע אל מעבר לים, הוא מסתבך בהרפתקאה מסוכנת עם פרטיזאנים צרפתיים, מביא ללונדון ידיעות חשובות על הפצצות המעופפות הנאציות, נשלח מיד להאשינגטון, נחקר על ידי גדולי המפקדים, מקבל חופשה מיוחדת. משחזר הביתה, לאחר ארבעה ימים בלבד, אין איש מאמין לוילי שהיה בצרפת. אופי הידיעות שהביא היה כה סודי, עד שא-

„האדם על מגדל אייפל“

המפקח מייגרה הוא בלש. הוא איש המשטר-רה הפוליטי הצרפתי. בגלל נסיונו הרב, ניתנים לחקירתו מקרי הרצח המסוכנים ביותר. הוא אינו פותר אותם בניתוח עיוני, אף לא בעזרת זכוכית מגדלת ופירושים, שנמצאו במקום הפשע. כפי הנראה מצומצמות ידיעו-תיו בספרות הבלשית. שיטתו היא שמרנית: הוא עוקב בסבלנות אחרי כל חוט, העלול להוביל אל הפתרון. פירושו הדבר: כיתות רגליים ממושך, מפרך, מיגע, שחלק ניכר ממנו אינו מביא תוצאות ממשיות. לבסוף — בא הנצחון: כמו במקרה האדם על מגדל אייפל.

מייגרה, הפקיד הצרפתי האופייני, שאינו מתלהב ביותר מעבודתו, שאינו רואה בה משהו מיוחד במינו, השונה מכל עבודה ממ-שלחית אחרת של שיגרה, הוא יציר דמיונו הפורה של הסופר ז'ורז' סימנון (ראה לה-לו); על ספרו — ראשו של אדם — מבוסס הסרט.

למוטל של הצופים, מעתיק הסרט, בדייק-נות בלתי רגילה, את כל פרטי הסיפור. קיי-מת רק סטייה אחת: מגדל אייפל אינו נזכר ביצירה הכתובה. זהו דוקה החלק החלש, המלאכותי ביותר בסרט, העשוי יפה-המענין-המהיר במקצבו.

דמויות האדם על מגדל אייפל הם אנשי פא-ריס: אף על פי שהסרט נוצר בידיים אמרי-קאיות, הן אמיתיות ומשכנעות, פרט לאחת: צ'ארלס לוטון, המעצב מייגרה, שיראה מוזר ומשונה בעיני אלה — מספרם מיליונים — המכירים אינטימית את הבלש המהולל. אבל לוטון יודע לשתק רק תפקיד אחד: את עצי-מו. מכיוון שהוא אישיות רבת קסם — אפי-שר ומותר לסלוח לו. הכוכבים האחרים: רוי-ברט האטון, פאטריציה רוק, ז'ין וואלאס, כשלה שיה של טפילים אמריקאים, החיים בעיר-שר רב כאפרים על חשבון ירושה, שתהיה שלהם בעתיד; ברגס מרדיט, בתפקיד הרוכל העני הגאשם ברצה, שלא ביצעו; פראנשו-טון — סטודנט צ'כי חולה-נפש; אלה ואחר-רוני התפקידים הקטנים: עוזריו הצעירים וחסרי הנסיון של מייגרה, מלצרי ויושבי-בת הקפה — ממלאים את תפקידיהם באמונה ראויה לשבח. כיון שהרקע הוא אמתי.